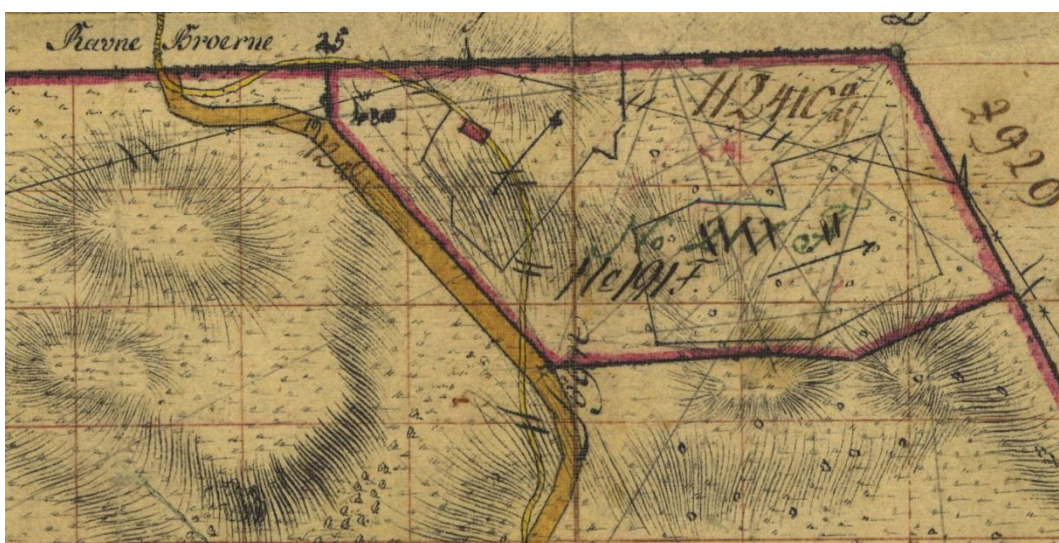

Referat, Blomsternes dag i Vettesmose, søndag den 17. juni 2018

Med temaet, højlyngsvegetationen i nutidens Almindingen inviterede Naturhistorisk Forening for Bornholm og Danmarks Naturfredningsforening Bornholm til en vandring i Almindingens nordøstre hjørne mellem Ravnekær og Vettesmose.

33 deltagere deltog i turen, som var berammet til kl. 1400, for at den tidsmæssigt ikke skulle kollidere med afslutningen på Folkemødet i Allinge. Leder på turen var Finn Hansen.

Mødestedet var **Bompebakken**, som i middelalderen var et højdepunkt i den nordlige del af Almindingen, som man skulle forcere, da man ad Højlyngens hulveje skulle fra syd mod nord over **Ravnebroerne**. Her havde Skovrider Rømer efter færdiggørelsen af sine moderne og brede skovveje i 1809 etableret et led mod nord i det "indre" stengærde omkring datidens Almindingen.

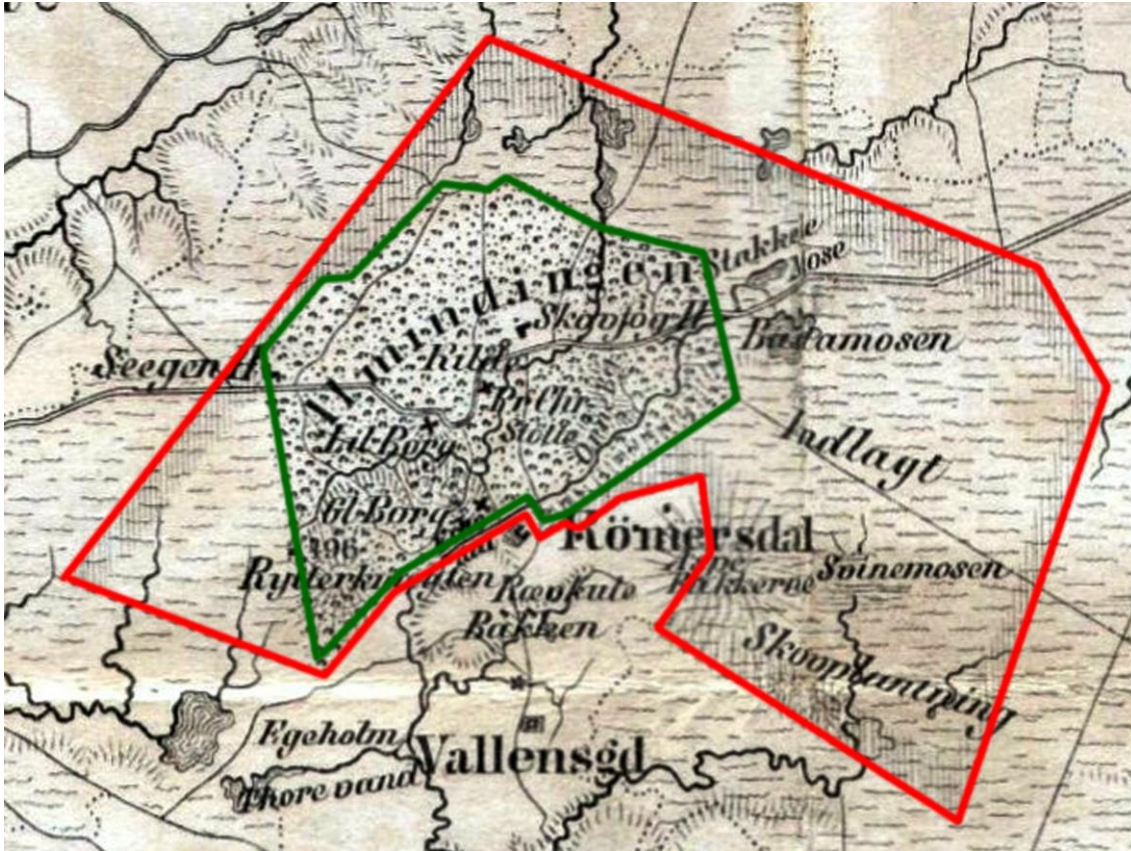
Ravnebroerne med Bompebakken i starten af 1800-tallet

Målet med ekskursionen var at fokusere på områdets historie hvad angår vandsamlinger og vegetation i middelalderens **Højlyngen** inden tilplantningen med skov.

Området er således stærkt kuperet, i væsentlig grad præget af bakker med grus på senistidens midterste stilstandslinie, **Splitsgårdslinien**. Således ligger der midt i nutidens tætte rødgranbevoksninger bakker, der er 137 meter høje til sammenligning med Jomfrubjergets 124 meter, plus 13 meter, og Rytterknægtens 162 meter, minus 25 meter.

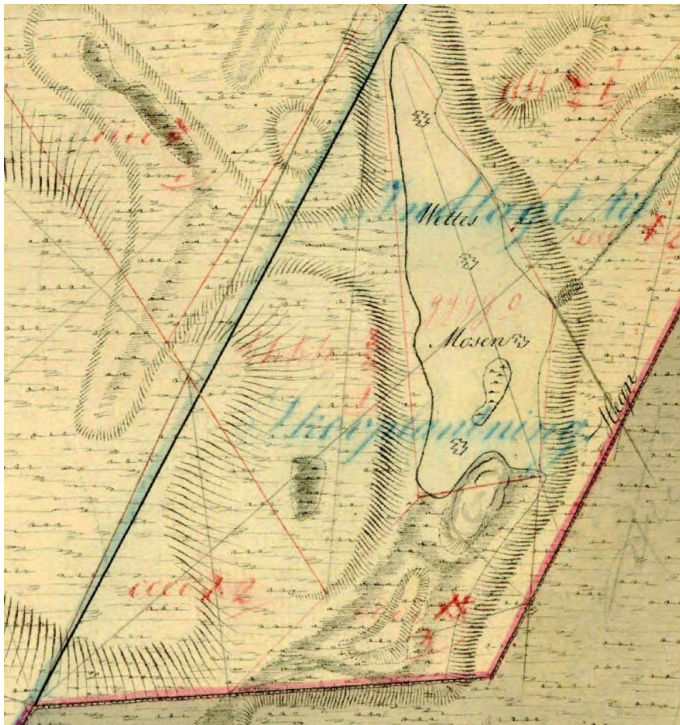
Og midt i dette kuperede landskab ligger højlyngsmoserne **Vettesmose**, **Ravnemose** og **Ravnekær**, hvis rigdom af tørv allerede blev udnyttet af Skovrider Rømer i begyndelsen af 1800-tallet selvom de alle tre lå udenfor hans indhegnede Almindingen.

Det var først efter fordelingen af højlyngsjorderne mellem Kongen og øens sognekommuner i 1842 og bygningen af det 20 kilometer lange ydre stengærde i 1850'erne, at disse tre vådområder kom indenfor Storalmindingen.

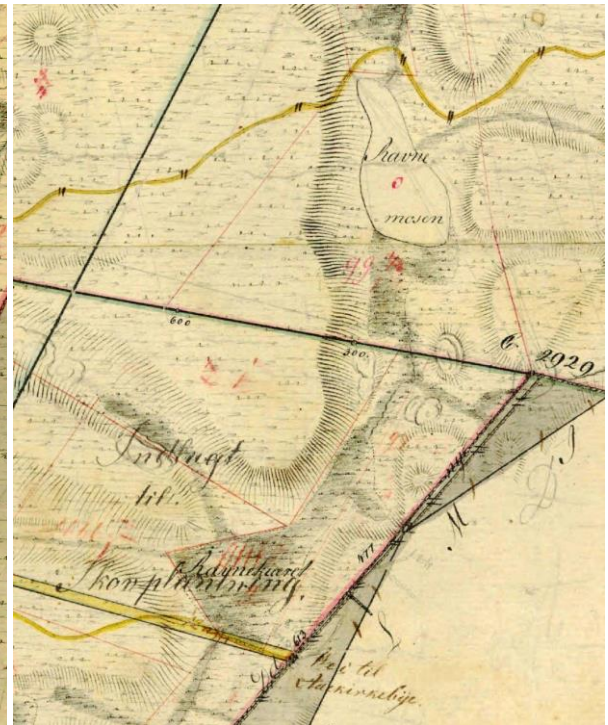

Mansas kort fra 1851 med indtegnede indre og ydre stengærde

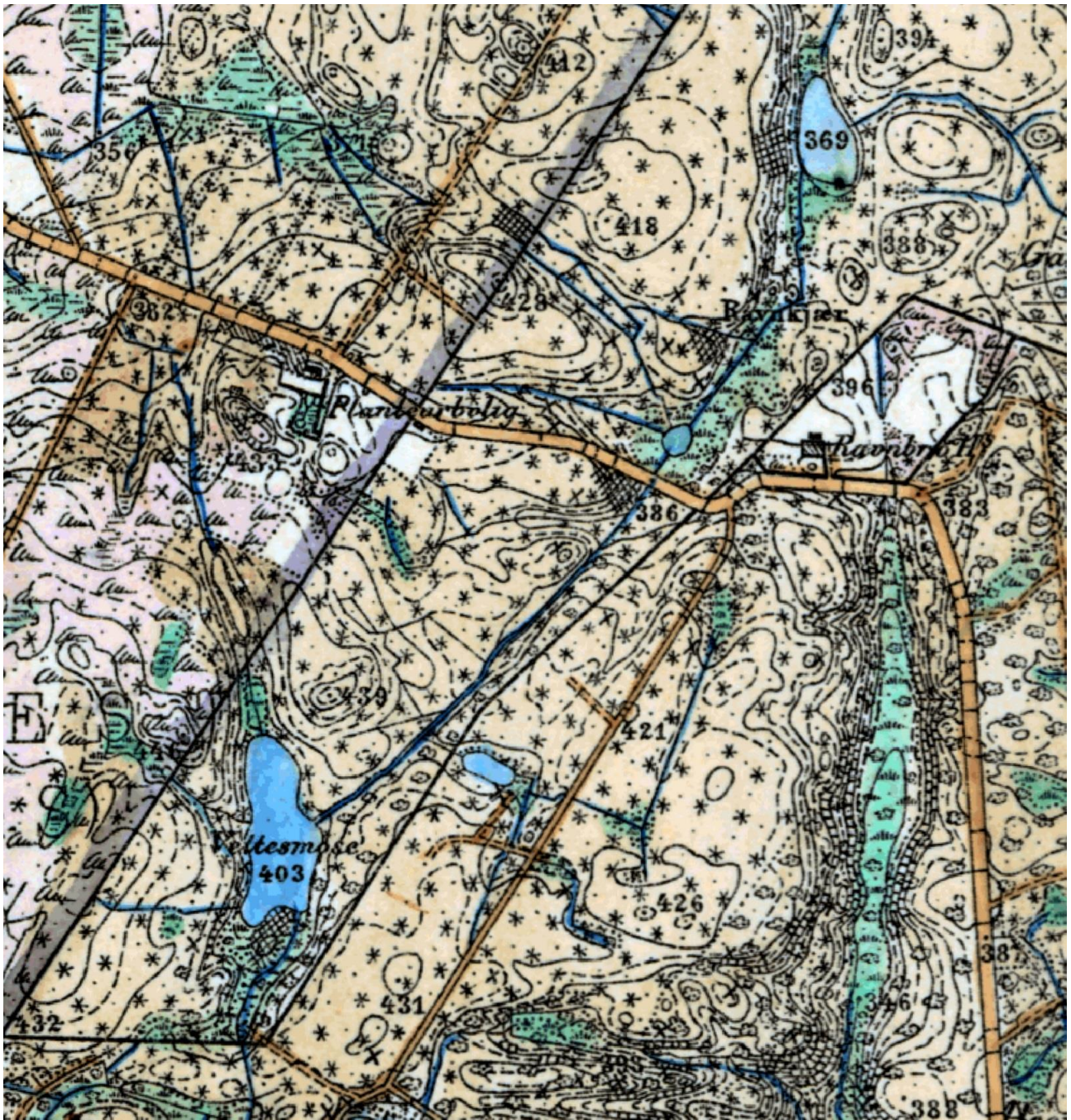
Men, på det tidspunkt var de allerede mere eller mindre udgrøftet og tørven udnyttet!

Vettesmosen på Matrikel 1-kortet fra 1806

Ravnemosen/Ravnekæret på Matrikel 1-kortet fra 1806

Generalstabens kort fra 1880erne med udgrøftede højlyngsmoser og nåletræsplantninger i tidligere højlyng

Turens første mål var Bompebakken, som danner et vandstel her inde midt på Bornholm, idet vandet i grøfter syd for højdedraget løber mod Læsåen for at løbe ud i Østersøen ved Boderne, medens vandet nord for tager retning mod øst for gennem Kobbeåen at løbe i havet ved Kongensmark syd for Melsted.

Ravnemosen/Ravnemyr er i dag en tørlagt sø, i høj grad tilgroet med mjøddurt og andre urter, bl.a. kærtidsel, som i solskinet havde tiltrukket en større sværm af perlemor-sommerfugle.

På turen ad Ravneåsvej blev deltagerne præsenteret for den meterdybe udgrøftning af netop Ravnemosen, og lederen talte varmt for en genopretning af dette vådområde – der ville kunne gøres med meget små midler.

Bompebakken var turens første mål

Ravnekær – fortsat med mange repræsentanter for Højlyngen

Ravnekær har efter at være blevet tømt for sit lager af tørv fortsat karakter af højlyngsmose, dog er der også herfra gravet en meterdyb grøft, der ligeledes med små midler ville kunne fyldes op med en større vandflade og naturindhold som resultat!

Plantevæksten er i sagens natur en sjældenhed i det kultiverede Almindingen, men **Kambregne** kan man fortsat finde sammen med Fjerebregne og Blåbær i kærrets bredvegetation samt **Dværg-Åkande** og Bukkeblad på det lavere vand.

Højlyngens karakterplante, **Hedelyng**, voksede overalt, hvor jorden var blottet langs vejen, og **Tørst** samt **Krat-Fladbælg** foruden græsset Bølget Bunke var særdeles dominerende.

I kanten af den 70 år gamle bøgeskov umiddelbart SV for Nordre Ravnebrohus fandt man en større bevoksning af **Skovstjerne**, der ligeledes er "en god" højlyngsplante, hvorefter man med lidt besvær forcerede Almindingens ydre stengærde for i en stund at fornemme den frodige vegetation af bregner, Mangeløv, i Nyker Plantage.

Efter først at være blevet præsenteret for det smeltevandsaflejrede grus i en udgravning ved skovvejen, blev deltagerne "trukket" med ind til afløbet fra Vettesmose. Lederen plæderede for, at tiden for disse meget store og dybe udgrøftninger og vandstandssænkning af skovens moser måtte være passé og burde tages op til overvejelse og mente, at Staten her havde en større og dog i arbejdskraft mindre opgave at løse ved igen at bringe Vettesmoses vandstand op i niveau med det, den havde i middelalderen.

På Vettesmosens nordlige bred blev man præsenteret for **Berberis**, som blev plantet tæt på kronen af det ydre gærde i 1850'erne for at den med sine stikkende torne kunne afholde kvæget i at trænge ind over gærdet. Imidlertid viste det sig, at planten var mellemvært for svampesygdommen Kornets Sortrust, hvorfor den ved lov igen blev erklæret uønsket på skovens gærder og manuelt blev fjernet.

Ligeledes som en hilsen fra højlyngens plantedække kunne man i den sydlige ende af Vettesmosen i kanten af en noget tør rødgransplantning glæde sig over en flot bevoksning af **Otteradet Ulvefod**, som i dag har trange vilkår i de tilplantede hedearealer.

Ekskursionslederen plæderer for en afløbsrestaurering

Højlyngen "som i gamle dage" med Otteradet Ulvefod

Således opløftet over virkelig at have oplevet noget ekstraordinært stort og sjældent søgte ekskursionsdeltagerne op gennem et led i Rømers indre gærde og videre til Jagtvejen, der med sin vildtbanesten og Frederik IVs initialer førte tilbage til udgangspunktet på Bompebakken.

Skovstjerne

Spredt i lysninger langs sporene i rødgranerne samt Jagtvejen voksede endnu flere **Skovstjerner**, der alle er restbestande fra højlyngstiden og som vil kunne "holde stand", indtil man i Staten beslutter sig for igen at værdsætte middelalderens højlyngslandskab med hydrologi i dette hjørne af Almindingen højere end produktionsskov til gavn for højlyngsvegetationen og glæde for naturhistorikeren - og gøre noget ved det.

Ekskursionen sluttede 1630.

Fotos fra ekskursionen: Jan Pedersen, Aakirkeby